

Mottagare:
Mark- och miljööverdomstolen

5 april 2021

Inskickas till:
Mark- och miljödomstolen vid Växjö tingsrätt
Box 81
351 03 Växjö

Från:
Naturskyddsföreningen i Alvesta
alvesta@naturskyddsforeningen.se
Kontakt
Per Darell
072-508 66 86
Rökesvens väg 14
342 34 Alvesta

Överklagan av Mark- och miljödomstolens dom om tillstånd för täkt i mål nr. M4600-19.

Naturskyddsföreningen i Alvesta (föreningen) överklagar Mark- och miljödomstolen i Växjö dom den 15 mars 2021 i mål nr. M4600-19 om Swerocks AB:s (bolaget) ansökan om bergtäkt på fastigheten Engaholm 1:1 i Alvesta kommun.

1. Yrkanden

Naturskyddsföreningen yrkar i första hand om att ansökan avslås i sin helhet, i andra hand om målet återförvisas till Mark- och miljödomstolen.

2. Grunder

Grund för att ansökan ska avslås är brister i bolagets miljökonsekvensbeskrivning i jämförelse med miljöbalken 6 kap. samt att verksamheten inte är förenlig med strandskyddet och inte heller lokaliseringsregeln i miljöbalken 2 kap. 6 § på grund av ej visat behov. Grund för återförvisning är att det beslut om strandskyddsdispens som medförde att mark- och miljödomstolen inte prövade strandskyddsfrågan inte längre äger laga kraft efter beslut om återställande av försutten tid (HFD mål nr. 5004-20).

3. Utveckling av talan

3.1 Strandskyddsfrågan

I föreningens första överklagande anförde föreningen att bolagets ansökan inte var förenlig med strandskyddet på platsen. Efter detta ansökte bolaget om upphävande av strandskyddet från länsstyrelsen, som biföll ansökan utan att meddela detta, vilket föranledde att föreningen inte överklagade upphävandebeslutet. Mark- och miljödomstolen meddelade på grundval av upphävandet tillstånd i den nu överklagade domen även i de delar länsstyrelsen tidigare avslagit. Föreningen ansökte emellertid om återställande av försutten tid till Högsta förvaltningsdomstolen som biföll talan med hänvisning till att föreningen inte delgivit beslutet (Högsta förvaltningsdomstolens beslut den 15 mars 2021 i mål nr. 5004.20).

Föreningen överklagar på grundval av detta mark- och miljödomstolens dom även i avseende av strandskyddet, och bestrider av naturliga skäl underrättens slutsats att strandskydd inte längre råder i området.

Föreningen bestrider även de grunder som länsstyrelsen i Kronobergs län angivit till att besluta om upphävande av strandskyddet på platsen (ärende nr 511-506-20, bilaga 1). Länsstyrelsen hänvisar till miljöbalken 7 kap. 18 § punkten 2, det vill säga upphävande av strandskydd vid ett litet vattendrag. Föreningen bestrider att området skulle ha en sådan ”liten betydelse” för att tillgodose strandskyddets syften som krävs för att upphävande ska kunna ske enligt bestämmelsen. Föreningen anser att länsstyrelsen inte visat att så är fallet, inte minst friluftsvärdena är höga. I förarbetena läggs fast att länsstyrelsen har en särskild utredningsbörda på grund av beslutets irreversibla natur, som inte uppfyllts:

”Eftersom det är fråga om irreversibla åtgärder är det viktigt att länsstyrelserna noggrant utreder om förutsättningar för ett upphävande är uppfyllda innan beslut om upphävande fattas. Bedömningen av vad ”liten betydelse” innebär måste vara tydlig och det måste klarläggas att det rör sig om områden som har liten betydelse för strandskyddets syften.”

(Prop. 2013/14:214, sid 24)

Länsstyrelsens upphävandebeslut har inte föregåtts av någon sådan noggrann utredning, motiveringen är ytterst knapphändig, och hänvisar till den naturvärdesinventering som gjorts i samband med täktansökan. Länsstyrelsen anger att man ”bedömer med ledning av den inventeringen att strandskyddsområdet kring vattendraget har liten betydelse för växt- och djurlivet. Länsstyrelsen känner inte till några höga naturvärden på land eller i vattnet och bedömer att det inte har någon betydelse för friluftslivet”.

Föreningen har ställt frågan till länsstyrelsen om det fanns något mer beslutsunderlag till beslutet, men fått svaret per epost från enhetschefen på naturskyddsenheten den 31 mars 2021 att ”Nej, det finns inget underlag eller tjänstutlåtande i ärendet förutom det som framgår av beslutet” (bilaga 2).

På grundval av denna uppgift från länsstyrelsen gör föreningen gällande att länsstyrelsen inte gjort de nödvändiga utredningarna av strandskyddets syften på platsen, åtminstone inte när det gäller friluftsvärden. Länsstyrelsen har till exempel inte tagit upp att Västra Sigfridsleden passerar precis bredvid det ansökta täktområdet (egentligen enligt befintliga skyltar går den genom täktområdet bilaga 3 och bilder). Leden går alltså på den väg som anges som gräns med någon meters marginal till verksamhetsområdet i öster. Uppgiften i bolagets ansökan om att leden skulle gå ”väster om Växjö” är alltså missvisande, det finns också uppsatta ledmärken på stolpar i närheten. Västra Sigfridsleden är den småländska etappen av den berömda pilgrimsleden mellan Trondheim och Santiago de Compostela i norra Spanien. Det ligger när till hands att dra slutsatsen att beslutet tagits helt utan utredning av friluftsvärdena. Alvesta friluftsled ”Spånenleden” möter Västra Sigfridsleden vid järnvägsviadukten strax innan täktområdet på andra sidan väg 707. Området är därför nära Alvestas gröna stråk.

Föreningen ansluter sig vidare till miljöprövningsdelegationens inställning att tåkten inte är av ett sådant angeläget allmänt intresse att det föreligger särskilda skäl för dispens. Inte heller kan dispens ges enbart på grund av en intresseavvägning, eftersom de långsiktiga natur- och friluftsvärdena på platsen bör ha företräde framför bolagets kortsiktiga intresse av utvinning av materialet.

3.2 Brister i miljökonsekvensbeskrivningen

Föreningen ansluter sig till den skiljaktiga ledamoten i mark- och miljödomstolen, och gör gällande att bolagets miljökonsekvensbeskrivning har så stora brister att den inte uppfyller kraven i miljöbalken 6 kap. 37 §, eftersom den inte har den omfattning och detaljeringsgrad som behövs för att en samlad bedömning ska kunna göras av de väsentliga miljöeffekterna.

Miljökonsekvensbeskrivningen har särskilt anmärkningsvärda brister när det gäller naturförhållandena på platsen. Det framgår av den naturvärdesbedömning som bifogats ansökan (sid 4) att man endast gjort ett enda besök, den 13 september 2017, det vill säga när många fanerogamer vissnat och fåglar lämnat sina häckningsområden och revir. Konsulten noterar dock en spillkråka (*Dryocopus martius*) i området, en art som rödlistats som nära hotad (NT) i rödlistan och omfattas av fågeldirektivets bilaga 1. Spillkråka är en art som vanligtvis är ”stannfågel inom reviret året om” enligt artdatabanken (bilaga 4), vilket enligt föreningens mening borde ha föranlett bolaget att företa en mer noggrann inventering sommartid för att säkerställa om häckning förekommer, eller åtminstone undersöka förekomsten av bohål i verksamhetsområdet.

Konsulten nämner också att småvattnen kan hysa groddjur. Men någon undersökning av detta gjordes inte. Eftersom grodor leker på våren kan konsultens bedömning av småvattens naturvärde ifrågasättas. Några groddjur ingår i EU:s art- och habitatdirektiv.

Föreningen gör gällande att förekomsten av spillkråka i området innebär att domstolen måste ta hänsyn till arten i åtminstone de delar som är kärnan i dess revir. Se Mark- och miljööverdomstolens dom om lavskrika (M9836-19 m. fl.). För att kunna göra dessa överväganden behöver kunskapsunderlaget kompletteras.

Orre och tjäder är påträffade i området (artportalen) och rör sig mellan Spånenområdet och söderut vid täktområdet. Tjäder är skyddad i artskyddsförordningen. En bergtäkt skulle ytterligare försvåra för orre och tjäder att röra sig i området. Såväl för friluftsliv som för djurlivet är området viktigt som korridor mellan Spånenområdet och sumpskogar mm söderöver. Se figur om plan för grönstruktur i Alvesta tätort. nedan. Området norr om täkten är också värderat som rekreationsområde i översiktsplanen.

Grönstruktur

De gröna områdena med pilar visar hur närhet och tillgänglighet till rekreationsstråk och natur tas tillvara i bebyggelseutvecklingen. Strategin är att bevara och utveckla befintliga gröna kilar inom tätorten.



Strategikarta – Grönstruktur

3.2.1 Vattendragen

Från myrmark och Norra Hillösjön rinner bäcken genom täktområdet söderöver genom

skogsmark och någon våtmark för att i nedre delen rinna genom åkermark. Den mynnar sedan ut i Helige å i en deltaliknande svämskog. Helige å mynnar sedan i sjön Salen, och tillhör därmed Mörrumsåns vattensystem. Miljöbalken 4 kap 6§ anger Mörrumsån som riksintresse för vattenreglering. Norra Hillösjön ligger så nära verksamhetsområdet att grundvattenpåverkan från bergtäkten måste utredas.

Tre småvatten ligger mindre än 100 m från verksamhetsområdet (strandskyddsområde). En av dessa skall användas som recipient. Vattnet från småvattnet går sedan vidare ner mot Lillsjön. och över Engaholm till sjön Salen i Mörrumsåsystemet. Lillsjön kommer också att påverkas för det rörliga friluftslivet genom att den p.g.a. närheten till täkten blir mindre tillgänglig för det rörliga friluftslivet. Buller och andra störningar kan komma att påverka djurlivet.

Dessa sjöar och vattendrag riskerar att påverkas irreversibelt. Att skog idag är avverkad innebär inte att vattendraget inte kan återfå högre naturvärden med ett skonsammare skogsbruk.

Miljöbalken 7 kap 13 § anger att ”strandskyddet syftar till att långsiktigt trygga förutsättningarna för allemansrättslig tillgång till strandområden och att bevara goda livsvillkor för djur- och växtlivet på land och i vatten”.



Bäckens mynning i Helige å



ett av de två minsta småvattnen

3.3 Täckens förenlighet med lokaliseringsregeln och hushållningsbestämmelserna

Föreningen vidhåller att den ansökta verksamheten inte är förenlig med miljöbalkens regler om hushållning och lokalisering i andra och tredje kapitlet. Varken bolaget, miljöprövningsdelegationen vid länsstyrelsen eller mark- och miljödomstolen har motiverat varför de befintliga täkterna inte kan täcka nuvarande samt framtida behov i avsättningsområdet, och därmed täcka ett behov utanför det sökta området.

Bolaget har fortfarande inte redovisat en tillräckligt ingående behovsutredning, trots att länsstyrelsen förelagt bolaget detta redan i oktober 2018. Att en behovsutredning ofta är nödvändig för prövningen framgår av förarbetsuttalanden:

”En ansökan kan sålunda avslås med motiveringen att behovet kan tillgodoses med material från en annan täkt. I en ansökan om tillstånd till täkt ska verksamhetsutövaren visa att det är förenligt med god hushållning att utvinna materialet. Det innebär att länsstyrelsen även fortsättningsvis ska kunna förelägga sökanden att inkomma med en behovsutredning enligt 3 § förordningen (1998:904) om täkter och anmälan för samråd. En sådan behovsutredning är ofta nödvändig för att myndigheten vid prövningen ska kunna tillämpa hushållningsbestämmelserna i 2 och 3 kap. miljöbalken.”

(Prop. 2008/09:144, sidan 12-13)

Bolaget har inte lämnat siffror eller uppgifter över hur mycket och till vad befintliga täkter levererar till. Bolaget skriver om väntade förhållanden år 2030, men utelämnar i sammanställningen flera täkter och utgår från en högst orimlig ståndpunkt att inga befintliga täkter får förlängt tillstånd. Som föreningen visar nedan, finns det minst sju täkter i närområdet som mer än väl förmår tillgodose de behov som finns.

Föreningen bestrider därmed mark- och miljödomstolens slutsats, som inte grundas på ett mer ingående resonemang än att ”*Domstolen instämmer även i miljöprövningsdelegationens bedömning om att det finns ett behov av täkten samt att vad de klagande anfört inte förändrar saken.*”

Då bolagets redovisning av behovet i närområdet uppvisar anmärkningsvärda brister, kunde det förväntas en närmare motivering i behovsfrågan i de överklagade besluten. Hur har prövningsmyndigheten samt Mark- och Miljödomstolen kommit fram till att det finns ett objektivi behov och att de befintliga täkterna inte kan täcka detta och framtida?

En ansökan om täktverksamhet kan avslås med motiveringen att behovet kan tillgodoses från befintliga täkter, se exempelvis Mark- och miljööverdomstolens dom i mål nr M5627-14. I domskälen anges att prövningen rör sig dels om en behovsbedömning – men också en proportionalitetsprövning ”om den skada som täkten kan befaras orsaka är större än behovet av material”.

I föreliggande mål har emellertid miljöprövningsdelegationen vid Länsstyrelsen Kalmar län (fortsättningsvis *miljöprövningsdelegationen*) utelämnat denna bärande del av behovsutredningen i sitt beslut. Miljöprövningsdelegationen formulerar sig på det viset att den inte kan *ifrågasätta* att det finns ett behov, vilket inte kan förstås som annat än att man inte gjort någon närmare bedömning av behovet eller bristerna i den av bolaget förebragta redovisningen om den saken. Det är oklart hur miljöprövningsdelegationen och mark- och miljödomstolen kommit fram till att det finns ett objektivi behov och att de befintliga täkterna inte kan täcka behovet av bergkrossmaterial.

Bolaget har inte visat att det finns ett objektivt behov av täkten och att det saknas möjlighet att tillgodose behovet från befintliga täkter (se M 9287-16). Det är sökanden som ska redogöra för det avsedda användningsområdet och varför det inte är möjligt att använda ett annat material än det grus som finns i täkten (se M 9287-16).

Det ska således ske en behovsprövning och verksamhetsutövaren har att visa det objektiva behovet av materialet (se MÖD 2010:6 och MÖD 2010:22). De tillståndsgivna mängderna för befintliga täkter är en parameter som prövningsmyndigheten har att gå efter när det gäller att göra en bedömning av vilket behov som finns för en ny täkt (M 2330-17).

Domstolen skriver vidare att "Lokaliseringen får anses lämplig då avståndet till närboende är relativt långt". Här menar vi att domstolen förenklar frågan om lokaliseringen är lämplig, eftersom det framgår av förarbeten och praxis att lokaliseringsbedömningen av täktverksamhet också ska kopplas till behovsbedömningen: "Behovet av täktmaterialet har således betydelse även vid lokaliseringsbedömningen." Att så är fallet har också bekräftats i ett flertal avgöranden från Mark- och miljööverdomstolen (Mark- och miljööverdomstolens domar den 28 september 2012 i mål nr M 497-12 och den 21 mars 2014 i mål nr M 3113-13).

Det material som ska utvinnas i ansökt täkt i Engaholm kan enligt föreningens mening ersättas med material från andra täkter, lokaliseringen ska därmed bedömas som olämplig med stöd av 2 kap. 6 § första stycket MB.

Det material som ska utvinnas i Engaholm är inte unikt och utgör inget riksintressant material. Det finns flera täkter inom avsättningsområdet som kan leverera sten med kulkvarn både under 10 och under 7, samt sten till betong och väg.

Miljöprövningsdelegationen skriver i sitt beslut dnr. 551-9381-2017 daterat 2019-08-26 att en behovsutredning ofta är nödvändig för att prövningsmyndigheten ska kunna tillämpa hushållningsbestämmelserna i miljöbalken 3 kap. En ansökan kan avslås med motiveringen att behovet kan tillgodoses med material från en annan täkt och att lokaliseringen, med tillämpning av miljöbalken 2 kap. 6 § därmed är olämplig, (prop. 2008/09:144 s. 12 f.).

Föreningen gör gällande att de värden som kommer att skadas i området i form av strandskydd, friluftsliv och naturvärden sammantaget är betydligt större än det förhållandevis ringa behovet av material.

Dessutom är ansökt täkt placerad mellan två växande tätorter med inga andra alternativa transportvägar än att köra igenom dessa med tillkommande tung tätortsnära trafik på en sträcka av flera kilometer innan transporterna kommer ut på en större väg.

3.3.1 Behovsbedömning

Mark- och miljödomstolen instämmer i miljöprövningsdelegationens bedömning att det finns ett behov.

"Vid en samlad bedömning finner miljöprövningsdelegationen inte skäl att ifrågasätta behovet av den aktuella täkten."

”I bedömningen har även betydelse lagts vid att ingen av remissmyndigheterna har haft något att erinra när det gäller behovet av täkten samt att mängden långa transporter bedöms minska då den aktuella täkten ligger nära det huvudsakliga avsättningsområdet vid tätorterna Alvesta och Växjö.”

Förhållandena i det aktuella ärendet påminner om det som var föremål för prövning av Mark- och miljööverdomstolen i mål nr M 7369-17.” *Tillstånd till täkt av berg ärendenr 551-9381-2017 sid. 34.* (Föreningens understrykningar)

Miljöprövningsdelegationen har i två av sina tre förelägganden till bolaget angett att bolaget ska redovisa följande punkter:

”14. Komplettera ansökan med en behovsutredning som visar om det finns ett objektivet behov av materialet. Utredningen ska innehålla en kvalificerad bedömning av behovet av ballast inom avsättningsområdet (för sökt brytningstid). *Den ska även utreda huruvida befintliga täkter kan tillgodose behovet i området.*” (Föreläggande daterat 181003. Vår kursiv.)

”Komplettera ansökan med en behovsutredning som visar om det finns ett objektivet behov av materialet. Utredningen ska innehålla en kvalificerad bedömning av behovet av ballast inom avsättningsområdet (för sökt brytningstid). *Den ska även utreda huruvida befintliga täkter kan tillgodose behovet i området För att göra en bedömning huruvida behovet kan tillgodoses genom befintliga täkter inom avsättningsområdet behöver ni redovisa till vilka ändamål befintliga täkter kan leverera samt hur mycket material de kan leverera årligen.*” (Föreläggande daterat 181205. Vår kursiv.)

En av huvudpunkterna i målet är att bolaget inte i något fall har kunnat påvisa att de tillgängliga mängderna inte räcker till eller att marknaden inte är väl konkurrensutsatt.

Miljöprövningsdelegationens beslut är därmed inte väl underbyggt och inte heller mark- och miljödomstolens dom som inte utvecklar sin bedömning i sak.

3.3.2 Uppgifter om tillgång till täktmaterial i närområdet

Nedan följer en sammanställning över täkter inom avsättningsområdet.

Hemmesjö 6:1 NCC

dnr. 551-7067-12

Ca 12 km från Växjö

Ca 29 km till Alvesta

Tillstånd till 9/24/2043

Total tillåten brytningsmängd 6 300 000 ton

Maximalt årligt uttag 530 000

Levererar till väg och anläggning, ev. till betong i närtid.

Kulkvarnsvärde enligt CE deklARATION på under 10.

Både diabas och porfyr finns i täkten.

Vederslövs-Nöbbele 4:6 Alwex

dnr. 551-4750-12

Ca 14 km till Växjö

Ca 22 km till Alvesta

Tillstånd till 12/31/2030

Total tillåten brytningsmängd 5 000 000 ton

Maximalt årligt uttag 500 000 ton

Kulkvarnsvärde under 7

Levererar sten till betong, väg och anläggning.

Enligt täktansvarig PO Telehagen producerar man knappt hälften av årlig tillståndsgiven mängd.

Berg 6:2 Svevia

dnr. 541-5305-02

Ca 22 km till Växjö

22,5 km till Alvesta

Tillstånd till 6/30/2024

Total tillåten brytningsmängd 4 000 000 ton

Maximalt årligt uttag 200 000 ton

Kulkvarnsvärde under 6 (vulkanisk sten ryolit, Smålandsporfyrt)

Täkten har varit överksam sedan 2011 pga. låg efterfrågan på denna hårda sten enligt täktansvarig Mattias Petersson.)

Bergkvara 6:1 Skanska

dnr. 551-328-09

Ca 8 km från Växjö

Ca 22 km till Alvesta

Tillstånd till 12/31/2031

Total tillåten brytningsmängd 11 000 000 ton

Maximalt årligtuttag 750 000 ton

Levererar till väg, järnväg, anläggning samt till betong vid behov.

Enligt täktansvarig Mats Jönsson 190219 ser man via allmänna signaler som media, beställningar mm en minskning av efterfrågan de närmaste åren.

Furuby 5:11 och 5:14 Asfaltsbolaget

dnr. 551-6469-15

Ca 16 km från Växjö

Tillstånd till 12/31/2024

Total tillåten brytningsmängd 2 000 000 ton

Maximalt årligt uttag 250 000 ton

Hökhult 5:2 Kronqvists lastbilsåkeri

dnr. 551-5797-07

Ca 45 km från Växjö

Tillstånd till 12/31/2034

Total tillåten brytningsmängd 3 700 000 ton

Maximalt årligt uttag 350 000 ton

Väg, anläggning

Kulkvarnsvärde under 6 (Vulkanisk sten porfyr)

Enligt ansvarig Martin Kronqvist bryts idag kring hälften av årlig tillståndsgiven mängd.

Rolsmo 2:4 Swerock Ab

Ca km 34 till Växjö

Tillstånd till 12/31/34

Total tillåten brytningsmängd 4 660 000 ton

Maximalt årligt uttag 300 000 ton

Levererar sten till sin egen betongstation i Växjö samt till väg.

Asfaltsverk finns i täkten som årligen får tillverka 150 000 ton asfalt.

Villarp 1:7 Johanssons berg i Heljalt Ab

Ca 19 km till Alvesta

Tillstånd till 5/31/21

Total tillåten brytningsmängd 4 500 000 ton

Maximalt årligt uttag 185 000 ton

Täkten på Villarp 1:7 har nu ansökt om att bryta 12 miljoner ton under 30 år med ett årligt maximalt uttag om 600 000 ton. Det ger ett genomsnittligt möjligt uttag om 400 000 ton inom ett redan påverkat område. Det finns få motstående intressen. Dom väntas inom kort.

Trehörna 2:16 Skanska

dnr. 551-7944-02

Ca 53 km till Växjö

Tillstånd till 6/30/2025

Total tillåten brytningsmängd 3 200 000 ton

Maximalt årligt uttag 150 000 ton

Kulkvarnsvärde under 6 (Vulkanisk sten)

Levererar upp till 15 mil enligt täktansvarig Mattias Gustavsson 190219

Officiella uppgifter om produktion ger att de årligen producerar ca 80 000 ton.

20 000–30 000 ton av dessa levereras söderut.

Runt Växjö och Alvesta finns idag inom rimliga avstånd inte mindre än 7 täkter som årligen får leverera maximalt 2 865 000 ton ballast.

Räknar man med täkten i Trehörna blir tillgängligt material 3 015 000 ton.

5 av ovan redovisade täkter har långa återstående tillståndstider i nuvarande tillstånd.

2030 återfinns på nuvarande tillstånd nedan 5 bergtäkter:

| Täkt | Årlig tillåten brytning/ton |
|------------------------|-----------------------------|
| Bergkvara 6:1 | 750 000 |
| Hemmesjö 6:1 | 530 000 |
| Vederslövs-Nöbbele 4:6 | 500 000 |
| Hökhult 5:2 | 350 000 |
| Rolsmo 2:4 | 300 000 |

2030 är den sammanlagda tillgängliga volymen i form av årlig tillåten maximal mängd 2 430 000 ton.

3.3.3 Tillgång och konsumtion i området

Bolaget skriver att tåkten i Engaholm har ett naturligt avsättningsområde som bebos av 114 000 (Växjö och Alvesta kommun) personer som tillsammans konsumerar över 1,2 miljoner ton ballastmaterial årligen. Detta räknas ut till 10,5 ton per person och år.

- De tillståndsgivna mängderna på 2 865 000 ton i närhet av Växjö och Alvesta motsvarar idag 25 ton per invånare och år. ($2\,865\,000 / 114\,000$). Detta utan den ansökta täktverksamheten i Engaholm.

Även om bolaget i sin ansökan inte har uppskattat det framtida årliga materialbehovet per invånare, och under förutsättning att inga förnyade tillstånd ges för befintliga täkter, så motsvarar den sammanlagda tillståndsgivna brytningsmängden år 2030 följande:

- 2 430 000 ton delat på en uppskattad framtida befolkning i de två kommunerna på sammanlagt 125 000 invånare: 19,14 ton per person och år.

Enligt statistik från Sveriges Geologiska Undersökning har det faktiska uttaget aldrig överstigit 12 ton per invånare och år under det senaste decenniet, med ett medeltal på 10,6. (Se de periodiska publikationerna SGU, *Grus, sand och krossberg*).

Bolaget resonerar kring år 2030 och utgår från att *inga befintliga* täkter får förlängt tillstånd, vilket föreningen menar är ett orimligt antagande.

Inhämtade uppgifter och senaste årens statistik visar att samtliga här uppräknade täkter ligger kring *hälften* av årlig tillåten mängd, alltså nära genomsnittsuttaget och kan därmed beräknas fungera hela tillståndstiden ut.

Det finns redan tillräckligt med täkter i Växjö och Alvesta kommun som täcker samhällets behov av ballastmaterial. Fyra av täkterna ligger på ett avstånd av maximalt 16 km från Växjö.

Ur dessa siffror ska urskiljas vilket behov som finns per år och avsättningsområde vad gäller betong och asfalt.

Varken vad det gäller betong per invånare eller den mängd sten som Trafikverket varje år upphandlar till de högst trafikerade vägarna söder om Växjö saknas det tillgängligt material. Ovanstående siffror utgör även en bråkdel av det som befintliga täkter och de som på *nuvarande tillstånd* finns kvar 2030 kan producera.

Det är inte troligt att inga befintliga täkter får fortsatt tillstånd. Det kan finnas skäl att fortsätta bryta sten på ett redan påverkat område så länge det finns sten och en efterfrågan.

3.3.4 Transportavstånd

Många täkter kan endast transportera ballast upp till 50 km. Ballast med högre kvalitet, till exempel kvartsit och porfyr, kan transporteras längre sträckor, mer än 100 km. (SGU *Grus sand och krossberg 2019*, sidan 10).

Miljöprövningsdelegationen har i sitt beslut vägt in att mängden långa transporter bedöms minska. Vilka avstånd bedömer de kommer minska vid tillstånd för täkt i Engaholm?

Exempel på avstånd mellan befintliga täkter mottagare av ballast:

Vederslövs-Nöbbele 4:6 – Alwex Räppe betong: 13 km

Vederslövs Nöbbele 4:6 – A-Betong Vislanda: 13 km

Vederslövs Nöbbele 4:6 – Växjö tätort: 18 km

Vederslövs Nöbbele 4:6 – Alvesta tätort: 22 km

Bergkvara 6:1 – Alwex Räppe betong: 1,2 km

Bergkvara 6:1 – A-Betong Vislanda: 25 km

Bergkvara 6:1 – Växjö tätort: 8 km

Rolsmo 2:4 – Swerocks betongfabrik Växjö: 34 km

Hemmesjö 6:1 – Växjö tätort: 12 km

Ansökt täkt Engaholm – Swerocks betongfabrik i Växjö: 23 km

Ansökt täkt Engaholm – A-betong Vislanda: 30 km via RV23 och 26 km via Växjövägen genom Alvesta ut på RV25 och vidare LV126 mot Vislanda. (transporterna med last får inte köra över bron vid vattendraget i centrala Alvesta, BK2)

Ansökt täkt Engaholm – Betongstationen Ljungby: 43 km

Ansökt täkt Engaholm – Växjö tätort: 18 km

Ansökt täkt Engaholm – Alvesta tätort: 4 km

Ansökt täkt Engaholm – Rolsmo 2:4 där bolaget asfaltsverk finns: ca 55 km

Det är inte befogat att anlägga en ny bergtäkt bara för att få ner transportavstånden något, och särskilt inte att förlägga täkten mellan två tätorter. Alvesta är ett mindre samhälle och har därmed mindre behov av ballast.

Bolaget avser köra 50 000 ton söderut varje år till sina asfaltsverk i Skåne och Småland (Rolsmo). Mängden längre transporter torde då kunna öka. Det finns redan täkter närmare i södra delen av Kronoberg, däribland Trehörna och täkten i Vederslövs -Nöbbele. Mängden längre transporter skulle också kunna öka från ansökt täkt och bolagets asfaltsverk.

Betongtillverkning utgör en liten del av de totala behoven och kan inte vara avgörande för en täkts lokalisering.

Bolaget skriver att det är ointressant för nu aktuell prövning hur många tillståndsgivna täkter det finns inom hela Kronobergs län då detta inte har någon betydelse för det aktuella avsättningsområdet. Detta menar vi är felaktigt, av andra rättsfall såsom M 7369-17 framgår det att de tillståndsgivna mängderna är en parameter när prövningsmyndigheten bedömer.

3.4 Trafik, buller och följd företag.

Transporterna från tåkten kommer att gå till Gemla och till Alvesta på väg 707. Ökningen av tunga transporter är angivna till 60 (enkel väg) per dygn, vilket skulle motsvara en ökning av den totala mängden tunga transporter om ca 35 %. Ökningen innebär sämre trafiksäkerhet på väg 707 som är en liten och smal väg. Särskilt är dessa tunga transporter olämpliga genom Alvesta och Gemla tätorter. Vidare ökar buller kring vägen då tunga och mycket tunga transporter har högre bulleremission än lättare fordon. Detta blir störande för såväl boende nära vägen som för friluftsliv. Tung och långa fordon bullrar mer och de kommer skapa återkommande maximala bullertoppar.

Det finns en inte obetydlig risk att de tillkommande tåkttransporterna i verklig mätning kommer överskrida riktvärdet på 70 dB flera gånger i timmen.

3.5 Slutord

Den sökta tåkten har inte visats möta något reellt behov, då eftersökta bergmaterial redan finns inom rimliga avstånd och då materialet inte är tillräckligt unikt. Den sökta tåkten är dessutom olämplig då vattendrag riskerar att påverkas inom Mörrumsåns vattensystem, då friluftslivet påverkas negativt, då vandringsvägar för djur- och växterarter mellan Spånenområdet och naturen söderut skärs av och vidare då väg 707 inte är lämplig för tyngre transporter och då närboende utsätts för störningar av buller m m.

Den kumulativa slutsatsen är att skälen för avslag på den sökta tåkten väger tyngre än skälen för exploatering.

Med hänsyn till vad som ovan anförts om strandskydd, miljökonsekvensbeskrivning, behov, bergmaterialets lämplighet, konkurrens, trafik och buller yrkar vi att Mark och Miljööverdomstolen i första hand upphäver domstolens beslut, och i andra hand återförvisar målet till underinstansen.

Bilagor

1. Länsstyrelsen i Kronobergs län, beslut om upphävande av strandskydd.
2. Epost från länsstyrelsen i Kronobergs län med besked om beslutsunderlag.
3. Pilgrimsleden (Västra Sigfridsleden) dragning förbi verksamhetsområdet enligt Naturkartan.se
4. Utdrag från ArtDatabankens artfakta om spillkråka.
5. Karta över bergtäkter i Kronoberg
6. Högsta förvaltningsdomstolens dom om försutten tid i frågan om strandskyddsdispens
7. Bilder från V Sigfridsleden vid tåkten